

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.D. Iacobi Marchantii, Pastoris Et Decani Covviniensis
SS. Theolog. Professoris, Rationale Evangelizantivm**

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

Lectio 6. De secundo certamine Christi & Satanæ. Si Filius Dei es, mitte te
deorsum &c. Non tentabis Dominum Deum tuum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56372)

Christi assumptio.

tentia diaboli id penderet, immo potius e patientia Christi. Permittit igitur vel se duci per viam, vel se deferri per aerem; & tamquam athleta ad tentationem sponte profectus est, quocumque voluit inimicus, ut illum ubique vincens, undequaque infirmo rem ostenderet. Sic & duellantes nostri quandoque eandem confendunt rhedam, & civitatem eodem vectore egrediuntur ad locum duello destinatum. Unde Origenes hom. 31. in Lucam sic de hac re loquitur: *Non formidabat Christus tentationem, nec insidias perimebat inimici. Et quodammodo loquebatur; Duc quod vis, senta ut placet ad tentationem me sponte trahis, invenies fortio rem.* Aliqui ex sacris interpretibus putant Christum non per aerem ductum; sed per viam. Nam & Matth.

S. Tho. 2. p. 1. q. 17.

dicitur: *Assumpsit Iesus Petrum, & Jacobum, & Mattheum, & duxit illos in montem.* Non tamen hinc sequitur eos per aera duxisse. Alii delatum pinnaculum per aerem affirmant cum S. Gregorio, hoc enim indicant illa verba; *Statusit enim super pinnaculum templi.* Forfitan dixerit hic quispiam admirandum; Itane Domine Iesu, potestatem das in te hosti tuo? Itane decet Filium Dei a Principe tenerarum per aera pertrahi? Quis crederet, nisi sacra Scriptura indicaret? Respondet vero S. Gregorius. *Quid mirum, si se permittit a diabolo in montem duci, qui se pertulit a membrum illius crucifigi.* Potestatem ergo illius spirituali deferri se passus est, sicut olim

Dan. 14. ad. 8.

potestatem spirituali Angeli Abacne de Iudaea in Chaldaeam, Philippus de Azoto in oecursum Eunuchi ductus est. Nec congruebat tunc cum diabolo

S. Tho. 3. p. 9. q. 4. a. 4.

ducens obfistere, ne divina in ipso potentia agnosceretur, quam haecenus voluit celare. Forfitan etiam Christus se invisibilem in raptu illo fecit, etiam id non advertebat diabolo, ut indicat S. Thomas ex Chrylologo.

Deus daemones sanctos vocare corpora liter permissit.

Per hanc translationem etiam significavit, se certis quandoque de causis velle permutare potestatem aliquam corporalem daemones in electos suos, quae tamen animae nocumentum nullum afferat id vero permittit, cum ut humilietur, tum ut Dei opera manifestentur.

Job 2.

Sic S. Iob a satana toto percussus est corpore, a capite ad calcem usque pessimo ulcere omnia depalcente; quam potestatem ei Deus tribuerat ad taati viri probationem.

Alban. in vita S. Antonii.

Sic S. Antonius incurfantibus daemonebus saepe corporaliter laesus fuit; ita ut quodam die prostratus in terram in clamare cogretur. *Vix eras bene in visa Iesu, ubi eras? Cur a principio non adfuisse mihi, ut vulnera mea prevenires, vel sanares?* Respondit Dominus: *Antequam hic eram, spectabam te, certamen tuum; nunc quia viriditer dimicasti, semper tibi auxilio ero, utoque orbe refaciam nominari.*

Sulpit. dial. 1.

Sic quoque refert S. Sulpitius in vita S. Martini, sanctum quemdam Eremitam petisse & impetrasse a Domino, ut per aliquot menses a daemone quoad corpus ageretur, ob superbia perculum.

Sic Stagyrites Monachus, ad quem libros scripsit de providentia S. Chryl. arceps fuit a daemone, non cum in saeculi delicis vir nobilis versaretur, sed cum vitam monasticam sanctissime duceret. Ergo a daemone vexari, aut transferri non semper malum est.

Quidam vero servi Dei e contrario daemones imperant, ut ad certa loca ipso vebente & obediente transferretur. Admirabile est hac in re quod de S. Antidio Bisontionensi referunt graves auctores. Hic cum quadam feria 3. post Dominicam Palmarum tranfret pontem Duvii fluminis, vidit agnoscere daemones gesta Principi referentium. Inter caeteros vidit Aethyopem cum sandalio, quo tamquam iudicio, Romanum Pontificem (cujus erat sandalium) per septennium impugnatum ad fornicationem se pertraxisse asserbat. Tunc vir sanctus ad se hunc evocans Aethyopem, in virtute Dei & sanctae obedientiae, eius dorsum confendit: & eo vebente Romam venit feria quinta hora celebrandi officii. Cumque praecipisset daemones praeforibus expectare, quod gestum erat, insinuat Pontifici, eumque negantem per sandalium ad poenitentiam movit. Sic Missa vice ejus a se celebrata, & parte Chriftianis a se consecrata assumpta, revetante Aethyope ad Ecclesiam suam rediit *Sabbato sancto* hora celebrandi officii; Ita Sigebertus in Chronico ad annum Domini quadringentimum undecimum, & Io. Rualinus Doctur Theologus set. fer. quinta post Dominicam 3. Quadagesima. Ex his igitur non incredibilis fit Christi per diabolum de loco in locum translatio, in ejus confusionem permiffa.

Porro in hac tentatione secunda sic secum videtur daemone argumentatus: Hic si filius est, sciet quis sim ego, neque patietur se a me tolli: sin vero, Angelum Dei me putabit, mihi que credet. Ideo noluit eum super privatam aliquam domum, aut super Principis alicujus arcem constituitere; sed super domum Dei. Scriptura vero auctoritate utitur, ut confirmet & periuadeat suam propositionem. *Mitte, inquit, te deorsum: Angelus suu mandavit ut custodiant te, &c.* Quasi dicat: Mitte me Deus, ut te manibus excipiam. Haec est fraus daemoneis, haec est vox ei ordinaria, *Mitte te deorsum* quam insuluratur multiplici hominum conditioni. Declaremus id *deorsum* specialius.

Primo hic significatur, dum aliquos evchir in altum, ordinarie id facere ut praecipitet. Sic aliquibus *multis* opes, honores, prosperaque omnia procurat, ut fortuna secundis elati ventis, per ambitionem & superbiam in praecipitium irreparabile ruant. De his verum est illud Job 30. *Elevari me, & quasi super ventum ponens assisisti me.* Quod sic interpretatur S. Greg. *Quia praesente vita gloria quasi in alto cernitur, sed nulla stabilitate solvatur, velut elevarius super ventum ponitur, qui de prosperitate transitoria latatur. Solum hunc fugitur, felicitatis aera sublevari, ut repente deservat in infimis sternat.* Sic & Platons

Mitte te deorsum
vox daemones
multis
inclama- tur.

Psal. 10. Pfaltes loquitur: *Elevans alliffi me*. Qui vult confingere vas quod in manu tenet, in alium prius elevat. Qui colluctatorem vult sternere, etiam aliquantum conatur elevare: Torroque in sublime reum dicit, ut impetu dejiciat & frangulet. Hæc eadem est ars dæmonis; multos tollit in altum, ut lapsu graviore ruant. *Cecidit babilon illa magna*. Cecidit illa quidem, sed in sublime prius elata. Amanda ergo sunt humilia, non alta, quæ à Dæmone ob præcipitum suggeruntur.

2. *Secundo*, etiam hos quos elevat Deus, satan præcipitare contendit. Draco qui semel tertiam partem stellatum è celo traxit, adhuc modo eos qui ut stelle fulgent in abyssum conatur detrahere; Idco maxime insidiatur electis, & his qui sanctitate eminent. Quia vero præcipitare in sua non est potestate, saltem conatur præcipitum suadere, illud insidiaturans, *Mitte te deorsum*. At ipsi autem avertunt, & noviter illud Sapientis: *Si prorsus possessionem habentis super te ascenderit, ne dimittas locum tuum*. Sic Francico dicitur: *Mitte te deorsum*: Relinque adeo austeram poenitentiam, ne divina tuis injuriis misericordiae, & necis tuæ arguaris reus. Sic **S.** *Antonius* suadebat relinquere solitudinem, & fororis in sæculo relictae curam suscipere. Sic **S.** *Thomas Aquinatis* suadebat ad sæculum redire, & ordinem deserere. Sic plerisque aliis sublimiorem statum ingredientibus multiplices suggestiones suadet inchoata dimittere, & deorsum se mittere; conaturque persuadere, quod æquè talvari possint in sæculo, ac religione, cum ibidem Angelorum custodia non possit eis desisse.

3. *Tertio*, his qui in Ecclesia sunt, quasi in templo, imò his qui sunt in pinaculo templi, hoc est, in Ecclesiastico statu & ordine, suadere conatur, ut mittant se deorsum hæreses amplectendo. Nonnulli huic ejus voci obediunt; vanæ ostentationis gratia & fidei & Ecclesie fatigio se præcipitantes, & æterno præcipitio se collidentes. Sic Lutherus, Calvinus, Beza, & similes, qui Scripturæ factæ testimonio etiam alios secum detrahere, & miserabilis ruinae suæ consortes conantur efficerere.

4. *Quarto*, omnibus qui in gratia statû agunt persuadere nititur ut mittant se deorsum, à spiritu ad carnem, à Deo ad mundi vanitates, à virtute ad vitia descendendo. Proponit eis spem veniæ, divinæ misericordiae exemplar Magdalenam, Lutronem, & alios qui in fine vitæ indulgentiam natû sunt omnium peccatorum suorum. Sic multos divinæ bonitatis præsumptione decipit, & dejicit. *Fox dæboli est*, inquit Sanctus Hieronymus *mittere te deorsum, qui semper omnes deorsum cadere disideras; sed suadere potest, præcipitare non potest*. Unde qui firmo pede stant, ei re pondent: Tu te ipsum mitte deorsum, in profundum tartari, qui proprius est locus tuus; tu viam illuc nosti, quam primus calcasti. Ego illam nec scire cupio, nec ire volo; non poteris in vitium vel deducere, vel pertrahere.

re. Damnabilis itaque & ab auribus cordis procul ableganda vox illius, qui omnes optat cadere, quia scit præ omnibus se cecidisse: *Videbam jatanam tamquam fulgur de Cælo cadentem*. Damnabile fatanæ velle obedire. Damnabile velle volare superbia & præsumptionis pennis. Damnabile velle deserere stationem, & sublimem filiorum Dei sortem. Damnabile bonum inchoatum ad perficiationem dæmonis relinquere; Damnabile Ecclesiam Dei & fidem, Damnabilissimum in abyssum desperationis sese postmodum præcipitare instar Achitophelis aut Jude. Si ergo Filius Dei es, cave te mittere deorsum, quin potius ascende in Cælum corde & mente. Hæc est enim vox divina: *Beatus qui dispersit ascensiones in corde suo?* Hæc est fors filiorum Dei, quæ sursum sunt, quærere.

Interim damnandam vocem suam dæmon colorat, per scripturam addens: *Angeli sui mandavit de te*. Error hic est multiplex; illius error qui primi hominem fecellit falsa interpretatione Præcepti, ideoque sperat Adam secundum fallere modo penè simili. In primis falso utitur hac Scriptura, quia non de Christo, cui Angelorum custodia non fuit necessaria, sed de hominibus justis, qui indigent Angelico præsidio, intelligenda venit. Sic communiter interpretantur sancti Patres Unde **S. Bernardus** sermone 13. in **Plalm. 90.** *Frustrâ, ô dæmon, ad tentationem capiti inorsisti, quod scriptum est ad corporis consolationem. Hæc necesse est custodiri, cui vitandum est, ne offendas ad lapidem pedem suum. Non est quod custodiatur christus, cui non est quod timeatur*. Propterea etiam **S. Thomas** docet Christum non habuisse Angelum custodem; Angeli enim fuerunt ejus ministri & servi, custodes autem non fuisse.

Deinde detruncat fatan verba scripturæ illius: *Satan nec enim addit illud: In omnibus viis suis*. Capi hic & deregi potuisset fallax vulpes: Licet enim Christo **Plalmi** verba convenient, impie tamen ad suadendum præcipitum illis urebatur. Audi iterum **S. Bernardum**: *Quid, ô maligne, Angeli mandavit de te? Nempe, sub custodia in omnibus tuis. Numquid in præcipitum. Quasi via hæc de pinaculo templi mittere se deorsum? Non est via hæc, sed ruina; & si via esset, tua esset, non illius. Nempe viæ Dei sunt ad Orientem, illuc ducunt nos Angeli si quis contra eorum voluntatem Occidentem eligat & præcipitum cur custodirent?*

Denique, tacet quod sequitur in confusionem suam: *Super aspidem & basilicum ambulabis*, &c. Unde **S. Ignatius ep.** **S. ad Philip.** *Falsû ô Satan, obtemperanda scripturam de Christo dicere, Angeli sui mandavit de te cetera simul te ignorare, factum suam irabensam. An non de te vult, ministrum illum est iusto Super aspidem & basilicum ambulabis? De suo ergo conculcatione tergiversator tacet; ipse est aspis & basilicus venenolus, ipse leo & draco ipsum sangit illa prophætia, monstruosaque maligni aspidem.*

Luc. 10.

Psal. 83.

Psal. 90.

Satan falso scripturâ utitur.

Satan scripturâ deturcat.

Satan quod in confusio nem.

ite te
sum
de do-
nis
suis
lata.

monstruosis appellationibus conculcanda signatur, inquit S. Bernardus.

Satanam imitatur hareticus Non ab similitudine hareticos docet in patrociniis erroris sui sacram scripturam allegare, vel pessime interpretari, vel deturcatam, vel corruptam. De hac re vide quae dixi Horti Pastor. tom. 1. tract. 1. lect. 5. & tom. 3. tract. 3. lect. 1. circa medium.

Quis Deum tentare dicatur. Ceterum Clarissimus Dominus falsas de Scriptura diaboli sagittas, veris Scripturae frangi clypeis ostendit: inquit Hieronymus, ideoque respondet: *Scriptum est; Non tentabo Dominum Deum suum.* Tentare is dicitur, cui cum humana suppetunt auxilia, divina expectat sine necessitate miracula. An non tentat qui in manifestum sese precipitat periculum, praetendens fiduciam in Deum? Vult ergo Dominus dicere: Nolo Deum tentare, & ad miraculum confugere, cum mihi remedia ad sint humana; possum enim per gradus ex hoc testio descendere, nec opus est volare. Mira quidem egerunt Sancti, sed vel necessitate, vel Dei inspirationi adacti. Per mare transeunt Hebraei; sed Pharaon premit, & ducit Deus. Aquam Petrus solido premit veligio, sed vocatus a Christo Sic Franciscus de Paula, sic B. Raymundus Pennafortius fecerunt, sed eodem Domino inspirante. Sic S. Christina mirabilis volabat super arbores, super alas molidinorum, in ipsas involabat fornaces ardentes. Sed ad id sancto impellebatur spiritu, quia destinabat eam Dominus ad poenitentiam peragendam pro animabus purgatorii, & ideo Deum non tentabat. *Simon magus* voluit volare daemone suadente & iuvante, sed factum est ut Petro orante fieret sine plantis, qui praesumebat in alis. Sic & Antichristum spiritu oris sui deiecit Christus, cum in caelum conscendere se finget tanquam Dei filius. Attende Icarus alas, Phaetonis lapsus, quisquis praesumis. Sed etiam videtur quicunque in spe peccas, & in peccato perseveras, divinae fidens misericordiae, quod in fine tandem poenitebis, an non Deum tentes. An non miraculum quoddam est, ut qui male vixit bene moriatur? An non miraculum, quod postquam tota vita daemones fuisset mancipium, in fine ascriberis in filiorum Dei numerum? An non miraculum, quod post longam & inveteratam peccati consuetudinem subito expectas conversionem? Noli ergo te mirare deorum sub hac praesumptione, ne inveniaris Deum tentare. Nam de similibus scriptum est. *Tenta verunt & exacerba verunt Deum excelsum, & testimonia eius non custodierunt.*

Psal. 94. Iterum ad te & similes tui illud dirigitur: *Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra, sicut in exacerbatione secundum diem tentationis in deserto.* Si Angelis suis mandavit Deus ut custodiatur in omnibus viis tuis; noli praecipitia, sed caute vias tuas respice, cum timore, & te Angelo semper committe viam quo ad poteris securam iurare, resolvens. Quid est autem in omnibus viis tuis, nisi in adolescentia, juventute, virginitate, iunctura: ibi

Angeli in via custodiant.

lapides & laquei; sed non offendes, si in timore ambules, ductoribus tuis fidens. Quid est iterum in omnibus viis tuis, nisi in vita, in morte, post mortem? Eripiente de periculis in morte, si illa in vita non adamaveris. Denique quid est in omnibus viis tuis, nisi in omni statu & conditione, quam Deo vocante fornicatus fueris? Si vocationem tuam sequaris, multa quidem adversa reperies, sed Angelo custode transire poteris, si in pericula praecipis sponte non fueris Sic Angelus eruit Isaac de omnibus malis. Sic eduxit Loth de Sodoma. Sic deduxit Iacob in omnibus viis suis dum peregrinaretur. Sic pueros in fornace custodivit. Sic Raphael Tobiam a pisce & daemone eripuit, in omnibusque viis protexit. Sic Petrus de carcere disruptis vinculis eduxit.

EADEM DOMINICA.

Hac omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me, &c. Matth. 4.

Hoc est tertium certamen, in quo divitiarum Lact. 7. & bonorum cupiditate vincere & vincere Christum conatur; quia opibus & gloria saeculi maximam hominum partem irretit, & in perditionem pertrahit, longa noverat experientia. Quis vero mos ille fuerit, incertum est. Quidam illum motem volunt, esse ex quo Deus Moyti terram promissionis ostendit qui est in deserto a latere montis Nebo eminentissimus. Alii alium motem designant, dicitur Deut. 34. *sem ad abas leucis a monte ubi Christus se jussit.* Borchardus. Quidam etiam omnia regna mundi ostendit, duobus modis explicat: interpretes. Vel scilicet confusus ex monte ei cuiusque regni plagam ostendit, quasi extenta manu diceret. Hic vides regnum Aegypti, illic Persiae, isthuc Italiae, ibi Hispaniae, &c. Vel, ut probabilis est, imitat Pictoris omnium regnorum imagines in aere novo quodammodo representavit; nec solum regnorum, sed etiam auri, argenti, mundanaeque gloriae species effinxit, quod brevissimo tempore facere potuit. Hinc porro moralia aliquot deduci possunt doctrinaria.

Primo quidem, non sine causa eximit Scriptura Regna & gloria ostensa fuisse haec regna & gloriam eorum in gloria momento, quod advertens, *Matth. sic dicit: bene in mundi momento ostendit illi omnia regna mundi.* Non enim somnium tam conspicua celestia, in diebus, quam caduca fragilitas potest. In momento omnia illa praesereunt, c. 4. *Matth. Et saepe honor secuti sunt, hancquam venerit. Quid enim jaculipotes esse diuturnum, cum spira diuturna non sint jacula?* Sic etiam dixit Sapiens Seneca: *Quid mirari mundi divitias? Prima est. Ostenduntur ille, non possuntur; & dum jacent, transiunt. Vix sine quam intra paucos dies as ille orac pompasus transierit.* Dicamus & nos amplius. Quid sunt omnia regna mundi? Quid gloria eorum? Bene inspicere, Non nisi picta, fictaque formiantis imago sunt: Praesertim *1. Cor. 7. enim figura hujus mundi.* At quomodo praesertim? Nonne velut rerum praesereunt species in somno depictae?